

OBSAH

Předmluva	3
Úvod	5

I. Základy archeoreligionistiky

1. Duchovní život v pravěku	8
1.1. Duchovní život	8
1.2. Duchovní život v pravěku	8
1.3. Studium náboženství	9
Výběrová bibliografie ke kapitole 1	11
2. Z dějin religionistiky a archeoreligionistiky	13
2.1. Z dějin obecné světové religionistiky	13
2.2. Z dějin české a slovenské obecné religionistiky	15
2.3. Z dějin světové archeoreligionistiky	17
2.4. Z dějin české a slovenské archeoreligionistiky	19
Výběrová bibliografie ke kapitole 2	21
3. Základy archeoreligionistiky	23
3.1. Teorie náboženství/náboženskosti	26
3.1.1. Co je náboženství	26
3.1.2. Náboženství a magie	28
Speciální literatura k magii	30
3.1.3. Původ náboženství	30
Speciální literatura k původu náboženství	33
3.2. Obsah náboženství	34
3.2.1. Teoreticko-dogmatická složka	34
3.2.1.1. Víra, ideologie, dogma	34
Speciální literatura k teorii posvátného a profánního	35
3.2.1.2. Mýty a mytologie	35
Speciální literatura k mytologii	38
3.2.2. Bohové a jejich světy	40
3.2.2.1. Teogonie, zobrazování a atributy bohů	40
3.2.2.2. Animalismus	41
Speciální literatura k animalismu	43
3.2.2.3. Klasifikace božstev	44
Speciální literatura ke klasifikaci božstev	45
3.2.3. Prakticko-kulturní složka	45
3.2.3.1. Místa kultu	45
Speciální literatura ke kulturním místům	47
3.2.3.2. Sakrální (kulturní) předměty	49
Speciální literatura ke kulturním předmětům	49
3.2.3.3. Oběti a obětiny	50
Speciální literatura k obětinám a obětem	51
3.2.4. Institucionálně-organizační složka	52
3.2.4.1. Zaklínačství a šamanismus	52
Speciální literatura k šamanismu	57

3.2.4.2.	Druoidismus a kněžství	58
	Speciální literatura k druidismu a kněžství	59
3.2.5.	Pohřební rituály, pohřební ritus	59
3.2.5.1.	Eschatologie. Počátky a vývoj pohřbívání mrtvých	60
3.2.5.2.	Anomální formy pohřebního ritu	62
	Speciální literatura k eschatologii a pohřebním rituálům	63
3.2.5.3.	Kanibalismus	63
	Speciální literatura ke kanibalismu	65
4.	Třídění náboženských systémů	67
4.1.	Evolutionistický model náboženství	68
4.1.1.	Pramonoteismus versus evolucionismus	68
4.1.2.	Evolutionistický model náboženství	70
	Speciální literatura k pramonoteismu a evolucionismu	74
	Exkurs: Židovský monoteismus	75
	Speciální literatura k judaismu	78
	Výběrová bibliografie ke kapitolám 1-4	79
5.	Základní pojmosloví archeoreligionistiky	83

II. Náboženství starých Evropanů

1.	Duchovní život lovců starší a střední doby kamenné (paleolitu a mesolitu)	93
	(Starší vrstva přírodně náboženských představ)	
1.1.	Vznik světa, přírody a lidí	93
1.2.	Starší vrstva přírodně náboženských představ	95
1.2.1.	Teoreticko-dogmatická složka	96
1.2.2.	Prakticko-kulturní složka	96
1.2.2.1.	Mladopaleolitické jeskynní umění	98
1.2.2.2.	Paleolitické „Venuše“	117
1.2.2.3.	Jiné umělecko-religiózní předměty	119
1.2.2.4.	Lidské a zvířecí oběti	120
1.2.3.	Institucionálně-organizační složka	121
1.3.	Pohřební rituály	125
	Výběrová bibliografie ke kapitole 1	127
2.	Náboženství zemědělců mladší doby kamenné (neolitu)	131
	(Mladší vrstva přírodně náboženských představ)	
2.1.	Svět se změnil. Nástup pastevců a zemědělců	131
2.2.	Mladší vrstva přírodně náboženských představ	131
2.2.1.	Teoreticko-dogmatická složka	132
2.2.2.	Prakticko-kulturní složka	133
2.2.2.1.	Neolitické svatyně	135
2.2.2.2.	Evropské rondely	139
2.2.2.3.	Jiná kultovní místa	145
2.2.2.4.	Základové (stavební) oběti	145
2.2.2.5.	Kulturní/sakrální předměty	147
2.2.2.6.	Symboly	168
2.2.3.	Institucionálně-organizační složka	169

2.3. Pohřební rituály	170
Výběrová bibliografie ke kapitole 2	173
3. Nástup vyšších forem náboženství v pozdní době kamenné (eneolitu) 179	
a v rané době bronzové (Počátky polyteismu)	
3.1. Konec jedné velké civilizační epochy a tápání na cestě vpřed	179
3.1.1. Nové etnické a sociální struktury rozpoltily religiozitu starých Evropanů	179
3.1.1.1. Tradice Velké bohyně ve Středomoří	180
3.1.1.2. Severozápadoevropský megalitismus	190
3.2. Počátky polyteismu ve střední Evropě	201
3.2.1. Teoreticko-dogmatické složka	201
3.2.2. Prakticko-kultovní složka	201
3.2.2.1. Eneolické svatyně	202
3.2.2.2. Rondely, rondeloidy a čtyřúhelné kultovní areály	202
3.2.2.3. Kultovní/sakrální předměty	204
3.2.3. Institucionálně-organizační složka	211
3.3. Konstituující se pohřební ritus	213
Výběrová bibliografie ke kapitole 3	219
4. Vzestup religiozity v pravěku Evropy..... 223	
(Vrchol polyteismu v době popelnicových polí)	
4.1. Nástup civilizace doby bronzové (staršího metalika)	223
4.1.1. Prameny poznání duchovního života doby bronzové	223
4.2. Religiozita lidu doby bronzové	224
4.2.1. Teoreticko-dogmatická složka	224
4.2.1.1. Předpokládaný panteon doby popelnicových polí	228
4.2.2. Prakticko-kultovní složka	239
4.2.2.1. Svatyně doby bronzové	241
4.2.2.2. Rondely a rondeloidy.....	252
4.2.2.3. Petroglyfy	254
4.2.2.4. Ostatní kultovní místa	259
4.2.2.5. Lidské oběti	265
4.2.2.6. Deposita	268
4.2.2.7. Kultovní/sakrální mobiliář	272
4.2.3. Institucionálně-organizační složka	281
4.2.3.1. „Kněžská“ vrstva	281
4.2.3.2. Rituály doby bronzové	282
4.3. Výpověď pohřebního ritu	283
Výběrová bibliografie ke kapitole 4	295
5. Polyteismus starší doby železné (halštatské) 303	
(Začátky etnických náboženství)	
5.1. Nástup civilizace mladšího metalika. Konec pravěku střední Evropy	303
5.1.1. Prameny poznání duchovního života doby halštatské	304
5.2. Religiozita populací doby halštatské	305
5.2.1. Teoreticko-dogmatická složka	305
5.2.1.1. Rodící se panteony hlavních indoevropských etnik	305
5.2.2. Prakticko-kultovní složka	312
5.2.2.1. Svatyně doby halštatské	312
5.2.2.2. Býčí skála	314
Speciální literatura k Býčí skále	318

5.2.2.3.	Lidské, zvířecí a jiné oběti	319
5.2.2.4.	Kulturní/sakrální mobiliář	319
5.2.3.	Institucionálně-organizační složka	330
5.3.	Výpověď pohřebního ritu	330
	Výběrová bibliografie ke kapitole 5	336
6.	Náboženství starých Keltů	341
6.1.	Původ a nejstarší dějiny Keltů	341
6.2.	Náboženství starých Keltů	342
6.2.1.	Prameny poznání	342
6.2.2.	Teoreticko-dogmatická složka	342
6.2.2.1.	Keltský panteon	344
6.2.2.2.	Společenství zvířat	356
6.2.3.	Prakticko-kulturní složka	357
6.2.3.1.	Nejstarší svatyně	358
6.2.3.2.	Čtyřúhelníkové valy („Viereckschanze“)	361
6.2.3.3.	Ostatní svatyně	371
6.2.3.4.	Kulturní atributy	374
6.2.4.	Institucionálně-organizační složka	378
6.2.4.1.	Druidové, druidismus	378
6.2.4.2.	Náboženské obřady	381
6.2.4.3.	Keltský kalendář	384
6.3.	Pohřební ritus	385
	Apendix: Kulturní poměry lidu púchovské kultury	386
	Výběrová bibliografie ke kapitole 6	388
7.	Významná etnická náboženství staré Evropy	393
7.1.	Náboženství starých Thráků	393
7.1.1.	Teoreticko-dogmatická složka	394
7.1.2.	Prakticko-kulturní složka	402
7.1.3.	Institucionálně-organizační složka	406
7.1.4.	Pohřební ritus	406
	Výběrová bibliografie k subkapitole 7.1.	407
7.2.	Náboženství Etrusků	407
7.2.1.	Teoreticko-dogmatická složka	409
7.2.2.	Prakticko-kulturní složka	414
7.2.3.	Institucionálně-organizační složka	416
7.2.4.	Pohřební ritus	417
	Výběrová bibliografie k subkapitole 7.2.	418
7.3.	Náboženství Skýtů	420
7.3.1.	Teoreticko-dogmatická složka	421
7.3.2.	Prakticko-kulturní složka	426
7.3.3.	Institucionálně-organizační složka	429
7.3.4.	Pohřební ritus	430
	Výběrová bibliografie k subkapitole 7.3.	433
8.	Náboženství starých Germánů	435
8.1.	Původ a nejstarší dějiny Germánů	435
8.2.	Náboženství starých Germánů	436
8.2.1.	Prameny poznání duchovního života	436

8.2.2.	Teoreticko-dogmatická složka	436
8.2.2.1.	Germánský panteon	437
8.2.2.2.	Pronikání cizích kultur ke Germánům	445
8.2.2.3.	Přežívání starého náboženství mezi severními Germány	446
8.2.3.	Prakticko-kulturní složka	451
8.2.3.1.	Svatyně a obětiště	451
8.2.3.2.	Kruhové sociokulturní areály	457
8.2.3.3.	Pohanské temply	460
8.2.3.4.	Kulturní atributy	460
8.2.4.	Institucionálně-organizační složka	467
8.2.4.1.	Kněží	467
8.2.4.2.	Náboženské obřady	472
8.3.	Pohřební ritus	476
	Apendix: Christianizace Germánů	479
	Výběrová bibliografie ke kapitole 8	486
9.	Pohanství starých Slovanů	489
9.1.	Původ a nejstarší dějiny Slovanů	489
9.2.	Pohanství starých Slovanů	490
9.2.1.	Prameny poznání pohanského náboženství starých Slovanů	490
9.2.2.	Teoreticko-dogmatická složka	491
9.2.2.1.	Staroslovanský panteon	493
9.2.2.2.	Démonolatrie	501
9.2.3.	Prakticko-kulturní složka	503
9.2.3.1.	Pohanské temply	503
9.2.3.2.	Ostatní svatyně a žertviště	508
9.2.3.3.	Kulturní atributy	516
9.2.4.	Institucionálně-organizační složka	529
9.2.4.1.	Žrecové	529
9.2.4.2.	Náboženské obřady	533
9.3.	Pohřební ritus	537
9.3.1.	Obol mrtvých	538
	Speciální literatura k obolu mrtvých	540
9.3.2.	Vampyrismus	540
	Speciální literatura k vampyrismu	542
	Apendix: Christianizace Slovanů	542
	Speciální literatura ke christianizaci Slovanů	549
9.4.	Závěr	550
	Výběrová bibliografie ke kapitole 9	550
10.	Etnická náboženství okrajových oblastí východní Evropy	555
10.1.	Náboženství starých Baltů	555
10.2.	Náboženství severských skupin Ugrofinů	557
10.3.	Náboženství jižních skupin Ugrofinů	558
	Výběrová bibliografie ke kapitole 10	560
	Seznam bibliografických zkratk	561
	Seznam ostatních zkratk	562
	Německé resumé	563
	Anglické resumé	587

